

COPD: wie heeft de regie?

Joke Wieegers-Prinsen

long- en palliatieve zorg verpleegkundige

Maritha Spekschoor

verpleegkundig specialist

Lidewij Broekhuizen

kaderhuisarts astma COPD

Casus

- Meneer de Groot, 76 jaar, weduwnaar, ernstig COPD
- Ziekenhuisopname met longaanval
- Plan: zuurstof thuis
- Longverpleegkundige thuiszorg wordt ingezet via ziekenhuis
- Voor ontslag neemt de VS de Propal tool af

Propal tool

1

Dyspneu score

Wat is de **MRC dyspneu score** (twee weken voor opname)?

0-4

5

2

Gezondheidsstatus

Wat is de totale **CCQ score** (dagversie)?

≤ 3

> 3

3

Ernstige comorbiditeit

Is de patiënt bekend met in ieder geval één van de volgende:

- ongeneeslijke maligniteit
- cor pulmonale
- bewezen hartfalen
- diabetes mellitus met neuropathie
- nierfalen met GFR < 40 mL/min

Ja

Nee

4

Longfunctie

Wat is de FEV1 % van voorspeld (vóór de longaanval plaatsvond)?

< 30%

≥ 30%

5

Gewichtsverlies

BMI < 21 of ongepland gewichtsverlies (>10% in de laatste 6 maanden of >5% in laatste maand)

Ja

Nee

6

Eerdere ziekenhuisopnames

Is de patiënt ≥1 keer in het afgelopen jaar of ≥2 keer in de laatste twee jaar opgenomen geweest voor een longaanval in het ziekenhuis (exclusief huidige opname)?

Ja

Nee

7

Surprise question

Zou u verbaasd zijn als deze patiënt in de komende 12 maanden komt te overlijden?

Ja

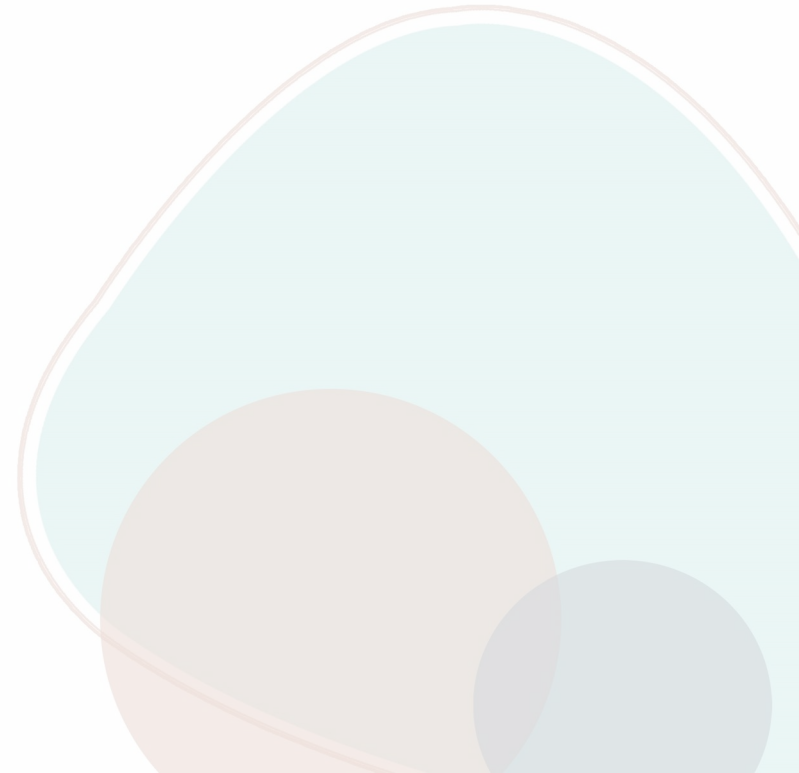
Nee

Palliatieve zorg

- De Propalscore is positief
- Advies hierbij is om palliatieve zorg in te zetten

- Maar wat is hier palliatieve zorg?
- En wie is verantwoordelijk?
- Longarts thuiszorg longverpleegkundige huisarts?
- En de patiënt zelf?

Stellingen: graag hand opsteken

- 1. Een brief is onvoldoende om de huisarts in te lichten: bellen is beter
- 2. Ziekenhuisopname is niet meer zinnig bij meneer de Groot
- 3. De thuiszorg is verantwoordelijk voor de zuurstoftherapie
- 4. Als meneer de Groot 's nachts erg benauwd wordt moet hij 112 bellen

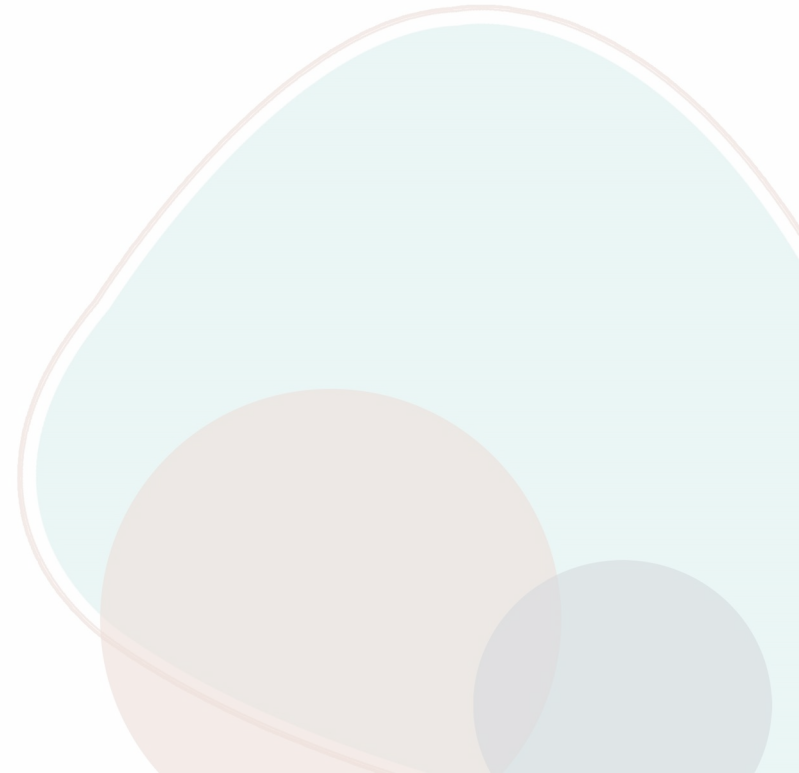

Meneer de Groot

- Weer thuis
- Na een week weer ernstig benauwd; 2 nachten in de stoel
- 3 uur 's ochtends: dochter belt 112
- Ambulance adviseert de huisartsenpost te bellen
- Huisartsenpost verbindt door naar de eerste hulp want longarts is nog behandelaar
- Doorverbinden lukt niet - dochter rijdt met vader naar de eerste hulp, zonder zuurstof

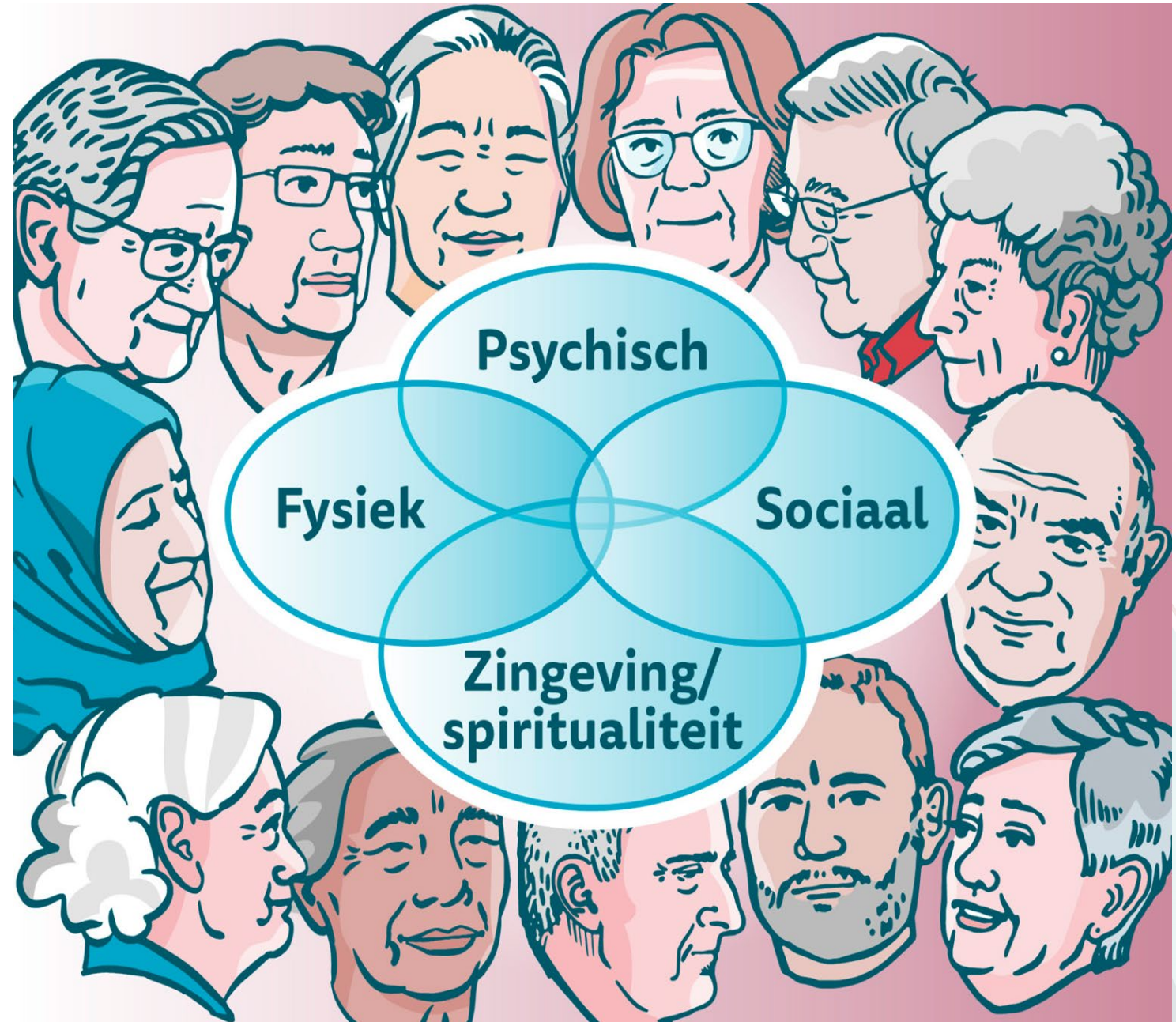

Had dit beter gekund?

Rol van de longverpleeg- kundige thuis

- Fysiek domein: dyspnoe klachten, inspanbeperking, gewichtsverlies, vermoeidheid
- Psychisch domein: angst, depressie, piekeren
- Sociaal domein: isolatie, vereenzaming, onbegrip, hobby's
- Spiritueel of zingevingsdomein: levensvragen, zinvol bestaan, schuldgevoel

Dyspnoe- of benauwdheidsklachten:

- inhalatiemedicatie
- rol van fysiotherapie, conditie, ademhalings- en ontspanningstechnieken
- (onder)voeding
- Morfine
- zuurstoftherapie thuis

Stappenplan maken hoe te handelen bij benauwdheid

www.palliatievezorgcopd.nl

Omgaan met benauwdheid

Tips voor een goede ademhaling en het omgaan met benauwdheid

1 Haal adem met getuete lippen

Adem in alsof u aan een bloem ruikt

Tellen: 1, 2

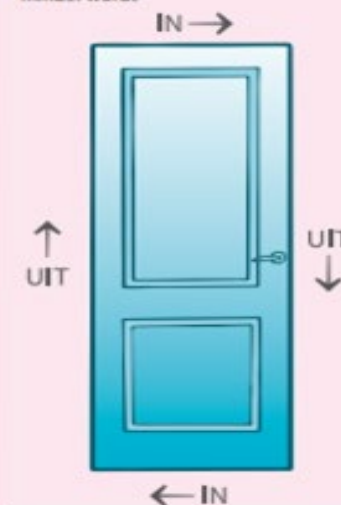
Adem langer uit: het vlammetje van een kaars beweegt, maar gaat niet uit

Tellen: 1, 2, 3, 4

2 Ademen rondom een rechthoek

Zoek een rechthoek, bijvoorbeeld een deur of een schilderij. Volg de rechthoek. Adem in langs de korte kant. En adem uit langs de lange kant. Doe dit totdat de kortademigheid minder wordt

3 Zoek uw houding

4 Gebruik een handventilator

Koel uw gezicht met een handventilator of een koude doek

5 Schrijf voor uzelf op

- Ik heb dit vaker gehad, ik weet dat het straks over gaat
- Ik leun voorover
- Ik pak mijn handventilator
- Ik focus op een rustige uitademing
- Ik kan dit doen, ik doe het nu
- Ik hoef niet bang te zijn, ik ben oké

Ruimte voor eigen notities

6 Verdeling van energie

- Wat is belangrijk voor u
- Probeer te plannen
- Maak gebruik van handigheden
- Weet dat een matige toename van kortademigheid tijdens een activiteit niet schadelijk is
- Weet dat bewegen/oefenen de kortademigheid op de lange duur juist kan verbeteren

• Huisarts

• Longarts

• POH

• VS

• Longverpleegkundige

• Verzorgende

• Patiënt

• Wijkverpleegkundige

• Huishoudelijke hulp

• Fysiotherapeut

• Dominee/ priester/ anders

• Diëtist

• Ergotherapeut

• Maatschappelijk werker

• Psycholoog

Wie mis ik nog?

Rol huisarts

- Eventueel praktijkondersteuner
- Contact opnemen
- Spoedplan afspreken met thuiszorg en patiënt en mantelzorgers voor hevige benauwdheid
- Waaronder morfine, prednisolon (vast in huis), tijdelijk zuurstof ophogen
- Bij niet beter: huisartsenpost bellen
- Goed overdragen naar de huisartsenpost!

Voorkeuren van meneer de Groot over levenseinde?

- Kan de huisarts snel over beginnen
- Thuisarts.nl
- Wil hij nog gereanimeerd worden? (onverstandig!)
- Palliatieve sedatie kan thuis met thuiszorg: midazolam en blaascatheter
- Denk aan uitvoeringsverzoeken alvast en medicatie vast in huis

Ik heb niet lang meer te leven (maanden of weken)

🔊 Voorlezen

🖨️ Print

✉️ E-mail

Onderwerp

[Levens einde](#)

Alle situaties

[Ik denk na over mijn wensen voor zorg en behandeling](#)

[Ik wil nadenken over reanimatie](#)

[Ik word niet meer beter](#)

[Ik wil mijn wensen over zorg en behandeling opschrijven](#)

[Ik heb niet lang meer te leven \(maanden of weken\)](#)

[Iemand van wie ik hou heeft niet lang meer te leven](#)

[Wat kan ik verwachten als een naaste thuis sterft?](#)

[Ik denk aan euthanasie](#)

In het kort

☰ Wat is het

👤 Thuis sterven

🔗 Nachtzorg

👤 Hospice

❓ Lijden verlichten

🍴 Niet eten en drinken

📄 Levensvragen

📄 Meer informatie

In het kort

- Veel mensen willen thuis sterven.
- Vaak kan dat met zorg van uw huisarts, de wijkverpleging en uw naasten.
- 's Nachts kan er iemand bij u zijn van de nachtzorg (bijvoorbeeld van de Vrijwillige Palliatieve Terminale Zorg).
- Bespreek met uw huisarts wat er te doen is tegen pijn en angst.
- Praten met een geestelijk verzorger kan aan het einde van uw leven prettig zijn.
- Als u erg oud of erg ziek bent, kan niet meer eten en drinken een goede manier van sterven zijn.
- Soms is thuis sterven niet goed mogelijk. U kunt dan naar een hospice gaan, een verpleeghuis of woonzorgcentrum.

☰ De laatste maanden / weken van het leven

Ik wil meer weten over palliatieve sedatie

🔊 Voorlezen

🖨️ Print

✉️ E-mail

☰ In het kort

☰ Wat is het

✍️ Klachten laatste levensfase

✍️ Wat merk je

📄 Bespreken

☰ Wie beslist?

📄 Adviezen

🕒 Meer informatie

☰ In het kort

- Bij palliatieve sedatie geeft een arts u medicijnen waardoor u slaperig wordt.
- Daardoor heeft u minder last van pijn en benauwdheid aan het einde van uw leven.
- De arts kan deze medicijnen geven
 - als u erg lijdt
 - en andere medicijnen niet genoeg helpen
 - en u waarschijnlijk binnen een paar weken overlijdt.
- U overlijdt niet eerder door palliatieve sedatie.

☰ Wat is palliatieve sedatie?

Bij palliatieve sedatie geeft uw arts u medicijnen waardoor u gaat slapen. Meestal is dit het slaapmedicijn [midazolam](#) [Ⓞ].

Dit kan als u aan het einde van uw leven:

- veel pijn heeft,
- heel angstig en onrustig bent
- of bijvoorbeeld erg benauwd bent.

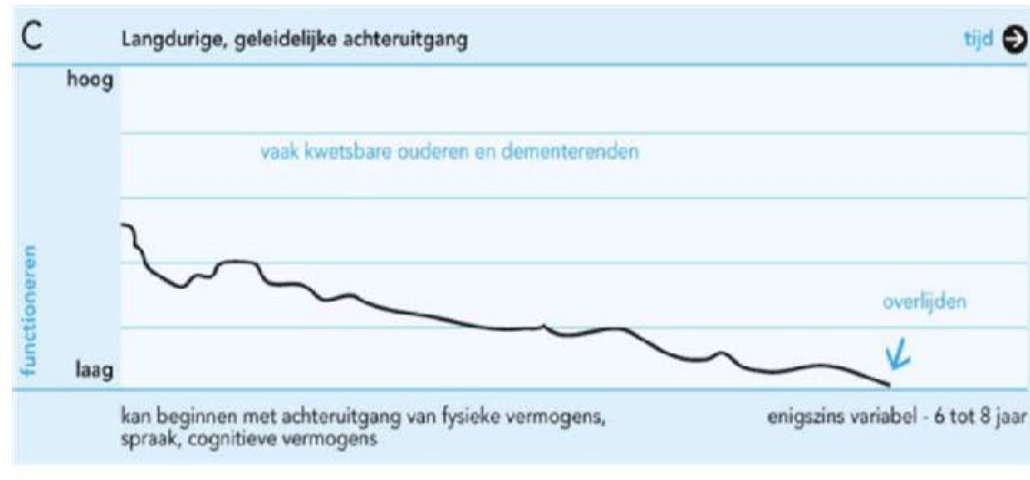
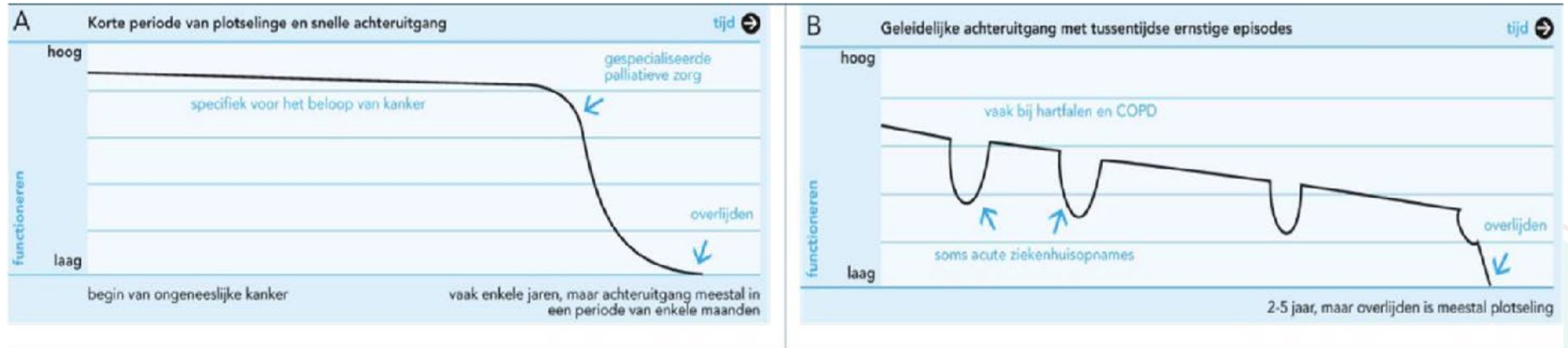

Rol ziekenhuis

- Voorkomen van deze situatie
- Tijdens poli controles ernst van situatie bespreken
- ACP (advance care planning) bij voorkeur samen met behandelend longarts
- Tijdens opname inzetten van palliatief team in overleg

Verschillend verloop:

In samenwerking palliatief team:

- Individueel zorgplan
- Warme overdracht naar huisarts
- Warme overdracht naar thuiszorg/longverpleegkundige
- Altijd mogelijkheid voor overleg

Mantelzorgers

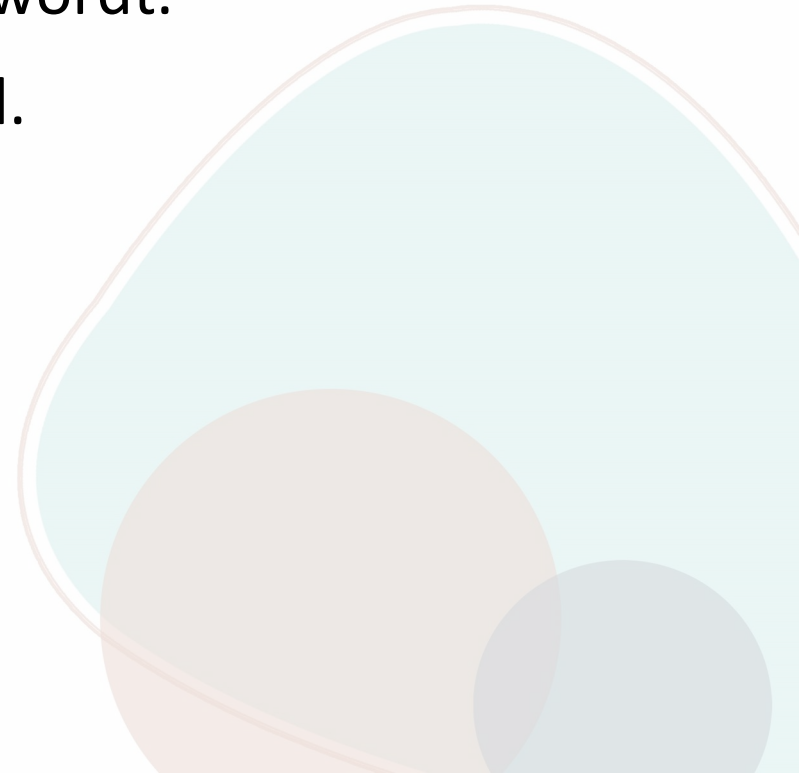
De dochter van meneer de Groot woont naast hem.

Ze vraagt thuis hoe ze zelf kan helpen als hij benauwd wordt.

Mantelzorgers: angst, schuldgevoel en machteloosheid.

Angst dat vader gaat stikken.

Wat ze zelf kan doen:

Referenties

- [Propal-COPD tool - Palliatievezorg bij copd \(palliatievezorgcopd.nl\)](https://www.palliatievezorgcopd.nl/propal-copd-tool)
- <https://www.knmg.nl/actueel/publicaties/praten-over-het-levenseinde>
- [Ik denk na over mijn wensen voor zorg en behandeling | Thuisarts.nl](https://www.thuisarts.nl/ik-denk-na-over-mijn-wensen-voor-zorg-en-behandeling)
- [Homepage - Palliatievezorg bij copd \(palliatievezorgcopd.nl\)](https://www.palliatievezorgcopd.nl/)

Hartelijk dank voor jullie aandacht!

Congres 'Goed gaon' | Passende zorg in de laatste levensjaren
21 maart 2024